

KAIVOSLAIN UUDISTAMINEN

KESKEISIMMÄT AIHEALUEET
MATKAILUN KANNALTA

TYÖRYHMÄKOKOUS 16.4.2020

LEIF RAMM-SCHMIDT, ÄKÄSLOMPOLON KYLÄYHDISTYS

DI, KEMIA, ERIKOISALA TEOLLISUUDEN VAATIVIEN JÄTEVESIEN PUHDISTUS

UUDEN LAIN TAVOITTEENA: SUOMESTA KAIVOSTOIMINNAN MALLIMAA

Nyt olemme valitettavasti kaukana tästä!

- Ympäristöasioilla oltava korkea prioriteetti
- Muut elinkeinot, joita kaivos haittaa, on huomiotava riittävästi (erityisesti matkailu ja poronhoito)

Metsäteollisuus oli suuri saastuttaja vielä 1970-luvulla, mutta ovat hoitaneet asiansa kuntoon, nyt on kaivostoiminnan vuoro tehdä se

VALTAUS- ETSINTÄ- JA KAIVOSTOIMINTA RAJATTAVA ALUEELLISESTI

Ei saa myöntää lupaa alueille, joilla ei voida harrastaa kaivostoimintaa:

- Alueet, jotka ovat liian lähellä luontomatkailua (kaivoksen koko/etäisyys)
- Kansallispuistot ja Natura-alueet
- Alkuperäkansojen alueet (esim. Käsivarsi)
- Herkät pohjavesialueet
- Alueet, joilla kaivostoiminta riskeeraa uhanalaisia lajeja (esim. meritamen, saukko y.m.)
- Muut suojelualueet

Ylipäätään on todettava, että luontomatkailua ja kaivostoimintaa ei voida yhteensovittaa, jos sijaitsevat liian lähekkäin (esim. Hannukainen, Kolari, Viiankiaapa, Sodankylä ja Juomasuo, Kuusamo)

ESIMERKKI LUONTOMATKAILUN YHTEENSOVITTAMISEN MAHDOTTOMUUDESTA – HANNUKAINEN (KOLARI)

- Aluetalousselvityksen mukaan (Gaia 2017) kaivos tuo sen, minkä matkailu menettää
- Kaivostoiminta on lyhytaikaista, matkailu jatkuvaa
- Etäisyys matkailualueelle 5 km, lähimmät asukkaat 170 m kaivospiirin rajalta
- Kysymys ei ole siitä, mitä mieltä matkailuelinkeinon harjoittajat ovat, vaan matkailijat äänestävät jaloillaan
- Ulkomaisilla matkailijoilla erityisen suuri vaikutus
- Investoinnit lähes pysähtyneet Ylläksen alueella pitkäksi aikaa

Ei voi olla niin, että yhden kaivosyrittäjän liiketoiminta haittaa vakavasti sadan muun yrittäjän liiketoimintaa!

ETÄISYYS ON MATKAILUN KANNALTA RATKAISEVA

Ei liian lähelle!

Kotimaa

Kittilä vahvisti kaivostoiminnan estävän kaavan Levin liepeille

Etäisyys 27 km Leviltä - Agnico Eagle maanalainen kultakaivos:

Lapin liitto: Lapin aluekehittäjäksi 2019 valittiin Agnico Eagle Finlandin Kittilän kaivos

Tiedote, Lapin liitto, 25.2.2019

Lapin aluekehittäjäksi 2019 valittiin kestävään kaivostoimintaan panostava Agnico Eagle Finlandin Kittilän kaivos

Lapin liiton hallitus valitsi Lapin aluekehittäjäksi tänä vuonna Kittilän kaivoksen. Lapin aluekehittäjäpalkinto myönnetään tunnustuksena Lapin maakunnan kehittämisen eteen tehdystä työstä. Lapin liiton hallitus katsoo, että Kittilän kaivos on vastuullinen esimerkki kestävästä kaivostoiminnasta Lapin herkässä luonnossa ja matkailukeskuksen läheisyydessä.

VIRANOMAISTEN RESURSSIJA JA ASIANTUNTEMUSTA LISÄTTÄVÄ

- Malli, jossa kaivosyhtiön palkkaamat konsultit laativat kaikki tekniset dokumentit, ei ole ongelmaton
- Hakija aliarvioi usein systemaattisesti ympäristövaikutuksia (esim. Talvivaara, Hannukainen, Kittilä, Kaunis Iron (Pajala))
- Viranomaisilla ei ole riittäviä resursseja eikä erityisosaamista paneutua hankkeen teknisiin yksityiskohtiin ja kriittisesti arvioida kaivosyhtiön ja heidän konsulttiansa laatimia selvityksiä.
- Viranomaiset joutuvat näin usein luottamaan vain hakijan dokumentteihin
- Kansalaiset ja heidän asiantuntijansa ovat löytäneet hakemuksista runsaasti vakavia virheitä ja puutteita

Käsittelyyn lisättävä vaatimus puolueettomien asiantuntijoiden kuulemisesta (kaivosasiantuntija, ympäristöjuristi, limnologi, kalatalousasiantuntija, biologi, kemisti y.m.)

ESIMERKKEJÄ KANSALAISTEN LÖYTÄMISTÄ PUUTTEISTA 1 (HANNUKAINEN)

- Jäteveden koostumusarvio kemian lakien vastainen, jopa 90% metalleista puuttuu
- Rikastamon kemikaalimäärä kolminkertaistunut YVA:n jälkeen, rikkihappo 5-kertaistunut
- Vakava virhe prosessijäteveden koostumuksen arvioinnissa (laskettu ilman kierrätystä)
- Ksantaattien määrä jätevedessä ja jäämät Muonionjoessa väärin laskettu (virhe 10 – 35 kertainen)
- Kaivosyhtiön käsitys ksantaattien hajoamisesta ja turvallisesta päästörajasta virheellinen
- Muonionjoen vaikutusarvio ja yhteisvaikutus Kaunisvaaran (Pajala, Ruotsi) suuren rautakaivoksen kanssa virheellinen ja puutteellinen
- Kaivosyhtiö väittää, että kaikki prosessikemikaalit "häviävät" prosessissa, eikä niillä ole vaikutusta päästöihin

ESIMERKKEJÄ KANSALAISTEN LÖYTÄMISTÄ PUUTTEISTA 2 (HANNUKAINEN)

- Kaivosyhtiö esittää jätevedenkäsittelyprosesseja, jotka eivät toimi kyseisillä vesillä
- Typen ja fosforin poistolle ei esitetä mitään ratkaisua, vedotaan Muonionjoen suureen laimenemispotentiaaliin
- Jätevesien selkeytysaltaan viipymä väärin laskettu
- Äkäsjoesta ja Kuerjoesta avolouhokseen vuotava vesimäärä aliarvioitu, tutkimustieto puutteellinen, äärimmillään joki voi hävitä alivirtaamatilanteessa
- Rikastushiekan varastointi ei tule toimimaan arktisissa oloissa (pastasakeutus), allastilavuus ei riitä
- PAF-sivukivikasan pohja- ja peittorakenteet eivät toimi, maa pettää alta, aikapommi tuleville sukupolville! Peittorakenne ei ole routasuojattu
- Hannukaisen "suojavalli" muodostaa merkittävän ympäristöriskin kaatosateella. Savisen veden keräily altaisiin ja pumppaaminen Hannukaisen vesivarastoaltaaseen on erittäin alimitoitettu ja suunnitelma puuttuu.

OTE SUOMEN KUVALEHTI

Suomen Kuvalehti 10.4.2018 Petteri Lindholm

Ylläkselle suunnitellun kaivoksen lupahakemuksesta paljastuu karkeita virheitä – suojeltu lohijoki uhan alla

Suurimmat epäselvyydet liittyvät ympäristölle myrkyllisen ksantaatin määrään.

"Katsomme lupahakemuksista, että niissä esitetyt luvut on perusteltu järkevästi, mutta ei meillä ole resursseja tehdä selvityksiä niiden paikkansapitävyydestä", Pohjois-Suomen AVI:n ympäristölupajohtaja Erkki Kantola toteaa.

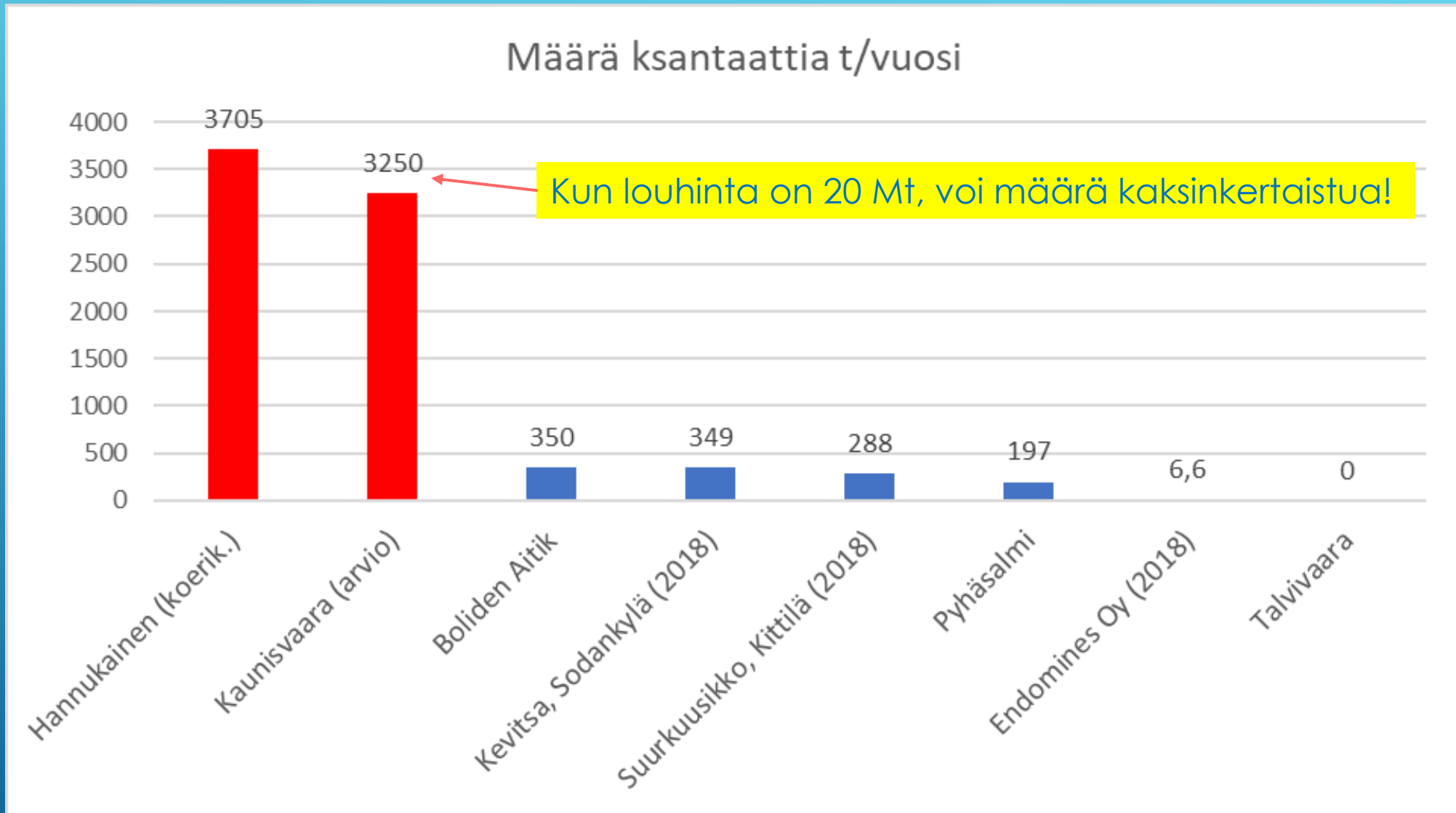
Voidaankin perustellusti kysyä, onko oikein, että kansalaiset, jotka tahtomattaan joutuvat puolustamaan oikeuksiaan ja alueensa ympäristöarvoja, joutuvat maksumiehiksi?

SELKEÄT PÄÄSTÖRAJOITUKSET ASETETTAVA, TAVOITTEENA SULJETTU PROSESSIVESIJÄRJESTELMÄ

- Hakemuksissa päästöjen osalta luotetaan tyypillisesti vastaanottavan vesistön suureen laimenemispotentiaaliin, jolloin katsotaan, että vesiä ei tarvitse edes puhdistaa (Talvivaara, Hannukainen, Kaunis Iron)
- Vesistövaikutukset arvioitava mahdollisimman kattavasti, myös ne, jotka eivät sisälly kansallisiin tai EU-ympäristölaatu-normeihin (prosessikemikaalit, kuten ksantaatit, monet metallit, mm. seleeni y.m.)
- Vesistön vaikutusarvion pitää perustua limnologin ja kalatalousasiantuntijan arvioon

Päästörajoituksia asetettava kaikille merkittäville epäpuhtauksille.
Mainitsematta olevia aineita ei saa rajattomasti päästää (esimerkki Talvivaaran sulfaatti!)

KSANTAATTIEN KÄYTTÖMÄÄRÄT

Ksantaateille ei ole määritelty mitään ympäristölaatunormia

HAKEMUKSISSA PUUTTEITA JA SALATTUJA ASIOITA

- Jätetään mainitsematta oleellisia asioita ja salataan ympäristöarvioinnin kannalta tärkeitä tietoja. (Esim. Hannukaisen koerikastusraportti)
- Vaikutuksen kannalta salataan tai vähätellään vaikeita asioita, kuten uraani, asbesti, seleeni, prosessikemikaalit (mm. ksantaatit)

Miten uudessa kaivoslaissa voidaan varmistaa, ettei näin käy?

PROSESSIKEMIKAALIEN VAIKUTUS YVA:N MUKAAN (ESIMERKKI HANNUKAINEN)

Taulukko 8-7. Prosesseissa käytettävät kemikaalit (arvioidut määrät).

Kemikaali	Määrä (tonnia vuodessa)	Käyttötarkoitus	Toksisuus	Kertyminen
Danafloat 245	670	Magneettikiisun vaahdotus	Ärsyttää silmiä, ihoa, hengitysteitä ja ruoansulatuskanavaa.	Häviää prosessissa (biohajoava)
Flokkulantti AN 913 SH	200	LIMS-rikastushiekan sakeutus	Ei toksinen.	Rikastushiekka
Flokkulantti: Magnafloc	5	Kuparirikasteen ja runsasrikkisen rikastushiekan flokkulointi	Oraalinen toksisuus Ihoärsytys.	Kuparirikaste, rikastushiekka
Flotanol C-7	270	Vaahdotuskemikaali (Py, Po)	Ärsyttää silmiä. Myrkyllinen vesieliöstölle.	Häviää prosessissa
H ₂ SO ₄ (Rikkihappo)	2700	pH-arvon alentaminen vaahdotuksessa	Myrkyllinen, haitallinen, aiheuttaa palovammoja. Leimahtaa kosketuksessa metalleihin.	Häviää prosessissa
Kalkki: Ca(OH) ²	6200	pH-arvon nostaminen	Aiheuttaa palovammoja.	Häviää prosessissa, rikastushiekka
Metyyli-isobutyylkarbinoli (MIBC)	940	Vaahdotuskemikaali	Voi vaurioittaa silmiä.	Häviää prosessissa
Kalium-amyylisantaatti (PAX)	3900	Vaahdotuksen kokoojakemikaali	Saattaa aiheuttaa silmä-, iho-, ym. ärsytystä. Haitallinen. Myrkyllinen vesieliöstölle.	Häviää prosessissa

Hakijan YVA:n mukaan kaikki kemikaalit häviävät prosessissa!

Tämä ei ole mahdollista kemian lakien mukaan. Rikkihapon sulfaatti ei todellakaan häviä, vaan suuri osa siitä poistuu jäteveden mukana!

Huomautuksen jälkeen uusi sulfaattipäästö nousi 5-kertaiseksi

Natrium-isopropyliksantaatti	1800	Vaahdotuksen kokoojakemikaali (Py)	Aiheuttaa palovammoja, myrkyllinen. Myrkyllinen vesieliöstölle.	Häviää prosessissa
------------------------------	------	------------------------------------	---	--------------------

KANSALAISILLA OLTAVA OIKEUS LAUSUA

Uudessa kaivoslaissa varmistettava, että kaikki relevantit tahot saavat roolin lausua asiassa (ELY-keskuksen eri yksiköt, LUKE, SYKE, Suomen luonnonsuojeluliitto, matkailujärjestäjät, kansalaiset ja heidän asiantuntijansa jne.)

Matkailuyrittäjillä oltava asianosaisrooli

Lausuntokierros vaatii luonnollisesti aikansa, mutta kun on kysymys vakavista ympäristövaikutuksista, tästä ei voi tinkiä!

Vain näin päästään ympäristön kannalta parhaimpaan lopputulokseen!

KUNNAN ROOLI JA PÄÄTÖSVALTA PUNTAROITAVA TARKKAAN

Kunnan liiallinen päätäntävalta kaavoituksen osalta voi olla ongelmallinen, esimerkki Kolari:

- 21 valtuutetusta 17 kannattaa kaivosta vaikka matkailu kärsii, matkailualueen edustajat vähemmistössä
- Valtuutetut todenneet, etteivät ole kykeneviä arvioimaan vaativia asioita – *"nääh on niin vaikeita asioita, ettemme niitä ymmärrä"*
- Luottavat mieluummin viranomaisiin
- Hankkeella on vaikutuksia usean kunnan alueelle, mukaan lukien Ruotsiin
- Mikäli kunnalle luvataan osuuksia kaivosverosta, se voi johtaa väärin päätöksiin työpaikkojen tavoittelussa ympäristöriskeistä piittaamatta

KUNNAN ROOLI JA PÄÄTÖSVALTA

Isoissa, useita kuntia koskevissa hankkeissa, muillakin kunnilla oltava sananvaltaa

Esimerkki Kolari:

- Jätevedet koskevat kaikkia Tornion- Muonionjoen varrella olevia kuntia
- Pohjaveden alenema ulottuu Muonion puolelle
- Hankkeen vaikutukset poronhoitoon myös usean kunnan puolelle

HANKKEEN VALMIUSASTE VIETÄVÄ RIITTÄVÄN PITKÄLLE ENNEN HAKEMUSTA

- Kaivoshanke suunniteltava riittävän valmiiksi ennen hakemista, jotta vältytään useilta uusintakuulutuksilta
- Pitkä käsittelyprosessi lamaannuttaa alueen kehittymistä pitkäksi aikaa
- Maksimi aikaraja asetettava, jotta alue ei ole loputtomiin löysässä hirressä

Esimerkki Hannukainen: Hakemus pantu virelle 2010, vielä ei ole läheskään valmista hakemuksien puutteista johtuen!
Kaivospiiri uusiksi ja ympäristöluvan kolmas kuulutuskvaihe tulossa.

KAIIVOSPIIRIPÄÄTÖS JA YMPÄRISTÖLUPAKÄSITTELY SYNKRONOITAVA KESKENÄÄN

- Nyt etenevät toisistaan riippumatta
- Rakenteellisten ja ympäristöasioiden tarkka jako ei onnistu, nyt jää aukkoja, näistä on sovittava (TUKES – AVI)
- Voi jopa ilmetä ristiriitaisia asioita
- Päätökset tehtävä yhtä aikaa, tai kaivospiiri vasta ympäristöluvan jälkeen

Paliskunnan edustaja kuulemisesta:

On kuultu, muttei kuunneltu!

Miten uudessa laissa voidaan varmistaa, että kuulemisissa todella kuunnellaan?

KIITOS